

Τὸ προπύλαιον

El propileu

Fòrum d'informació i de diàleg
del Museu de Montserrat

3 Setembre de 2008

Χαῖρε – Salve – Hola!

Allò de “Cap notícia, la millor notícia” (No news, the best news), pot semblar veritat i segurament ho és en algunes ocasions, però sovint és la tapadora d'una vida esllanguida, sense iniciativa ni empena. A nosaltres ens agrada la tranquil·litat per a treballar i per a treballar bé. Apostem per aquella “santa normalitat” de què parlava Eugeni d'Ors en els seus anys “leonardescos”. Creiem que el dia rere dia i el gota a gota són la millor fórmula de creixement; però amb això no en tenim prou. Ens cal pilotar el MDM sabent el que som, endevinant allò que la història ens demana, proposant-nos objectius a llarg termini i metes volants a terminis més curts, que hem d'anar passant i assolint. Per això, tot fent la feina de cada dia i les exposicions de cada temporada, i realitzant els projectes expositius dintre i fora del MDM, ens estem fent plantejament de fons.

En un museu com el nostre, que creix a un ritme accelerat a base de donacions, si no tenim una visió més o menys clara de la fesomia que hauria de tenir, ens podríem trobar que som una mena de basar o mercat persa, on hi ha moltes coses però tan diverses que el conjunt és caòtic. Ens cal re-

pensar el discurs museístic del nostre museu, talment que el visitant no perdi el fil conductor. Ens cal pensar també en el futur i trobar l'encaix orgànic del MDM en el conjunt més ampli de Montserrat, sense alterar-ne el caràcter que és propi d'aquest lloc històric i emblemàtic.

Aquests són els pensaments que ens ocupen aquests mesos d'estiu. Segurament vosaltres també aprofiteu les vacances per fer una ullada global o una valoració dels vostres treballs i torneu a començar el curs amb les bateries carregades, i no ho proclameu als quatre vents. Però jo em trobo amb el compromís d'informar-vos de la marxa del MDM des d'aquest òrgan de reflexió que és El Propileu, i us he de dir el que ens ocupa i preocupa. Nosaltres continuem amb la “santa normalitat” tot mirant el futur, o com ens deia l'abat Aureli M. Escarré als monjos: “fent feina de formiga amb visió d'àguila”: la santa normalitat i l'afany d'anar sempre més enllà en la direcció correcta.

Josep de C. Laplana

Director del Museu de Montserrat

Ὁμολογία – Confessio – Jo penso així

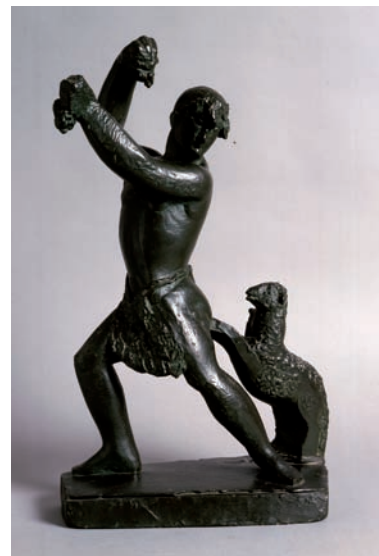
Museus, historiadors i professionals de l'art: un circuit possible

Artur Ramon i Navarro

Antiquari, historiador de l'art i membre del Consell Assessor del MDM

Artur Ramon Navarro és el IV de la nissaga dels antiquaris Arturs Ramon (Artur Ramon V, el seu fill, només té deu anys i no sabem si seguirà l'ofici). Conec Artur Ramon Jr des que era infant i he anat seguint els seus estudis d'Història de l'Art a Barcelona i a Londres. Que és intel·ligent es veu de seguida, perquè la seva conversa mai no és vulgar ni banal. Que és una excel·lent persona ho vas veient a mida que el coneixes. Però l'aspecte més remarcable d'Artur Ramon és que és un gran professional i que està posant el llistó molt alt per al futur Artur Ramon V. Està plenament compenetrat amb el seu ofici i àdhuc el supera. La seva perspicàcia no és purament comercial, sinó la del connois-

seur que endevina l'obra bona i la sap valorar i la fa valorar. El seu llibre *Ofici d'antiquari* (Mediterrània 2006) ho transparenta. Artur Ramon és membre del Consell Assessor del Museu de Montserrat des del 2005 i n'ha rebut un parell d'encàrrecs importants que ha dut a terme amb plena satisfacció: el primer referent a la restauració del nostre Caravaggio al taller d'El Prado (Madrid) amb l'estudi consegüent publicat en el catàleg de l'exposició Caravaggio i la pintura realista europea (MNAC 2006) i el segon: el comissariat de l'exposició “Els Piranesi de Montserrat” (2007) que ha recalat a Oviedo, París i Andorra. Però al costat d'aquestes qualitats, allò que també valoro molt de l'Artur Ramon és el seu sentit de l'amistat i la seva sensibilitat humana. (JdCL)

Què entenem avui per antiquari a casa nostra? Molt poc del seu sentit original: un professional que estudiava i comerciava amb obres d'art del passat. El mot, de tan usat per a definir professions diverses, ha perdut gran part del seu valor i significat original. S'ha banalitzat, buidat de contingut, com els passa a altres paraules, entre elles, cultura. Cal parlar, doncs, de professionals de l'art i deixar que la paraula antiquari segueixi mal utilitzant-se pels que venen les restes pretèrites, com els mobles sortits dels contenidors, la roba de les besàvies o les catifes amb caps dissecats d'animals, sempre tan decoratius.

A mesura que la nostra societat va progressant i ens apropem a civilitzacions on la cultura té un pes fonamental i un discurs ininterromput durant segles, de França a Alemanya passant pel món anglosaxó, –indrets on la paraula antiquari no ha perdut el seu valor–, s'imposa la necessitat de crear un circuit en el qual s'impliquin diversos sectors. En concret, tres agents: els museus, els historiadors de l'art, i els professionals de l'art. Posaré un exemple que vaig viure de prop el 1999 i que ajuda a entendre aquesta col·laboració: el cas Pere Daura. Daura fou un dels pintors més interessants de la dècada dels anys vint i trenta a Catalunya, totalment silenciats fins que el 1972 Francesc Fontbona recupera la seva veu fent-lo entrar per la porta de la Gran Enciclopèdia Catalana. El pare Laplana va penjar per primera vegada a casa nostra un quadre de Daura en un museu. Teresa Macià li dedicà la primera monografia. El MNAC va exposar el 1999 en mostra monogràfica la donació feta per la seva filla Martha, autèntica *alma mater* del projecte. I nosaltres, el mateix any i també a través de la seva filla, vam oferir-lo al col·leccionisme. Un circuit o una cadena d'associacions que van permetre retornar la memòria de Pere Daura entre nosaltres.

Hi ha molts exemples, –els de Manolo Hugué o Nicolau Rau-rich, els de l'il·lustrador Josep Simont o l'escultor Ismael Smith, entre d'altres–, que expliquen una col·laboració espontània entre els tres agents culturals que formen aquest circuit. Tampoc no cal que els departaments siguin estancs. De la mateixa manera que alguns historiadors de l'art assessoren els col·leccionistes o que els conservadors escriuen assaigs per als catàlegs, els nous professionals de l'art, que procedim d'una mateixa arrel en la formació universitària, podem contribuir, des dels nostres catàlegs, escrits en revistes especialitzades, llibres o comissariant exposicions, a l'estudi i la promoció de l'art. No crec en l'*apartheid* cultural; els temes, els pintors no són exclusius de ningú, sinó dels que volen treballar rigorosament. És més, considero que tenim el deure moral de proporcionar informació als qui treballen a fons un artista que nosaltres hem estudiat i no continuem investigant, sense caure en la mesquina temptació de tancar-la en un calaix. Aquesta actitud del no fer ni deixar fer ens ha portat al baix nivell d'estudi del nostre art i dels nos-

tres artistes. Tot sense complexos i sense prejudicis, sumant i no restant i citant, –una manera gentil de reconeixement–, sempre, el treball dels altres. La història de l'art és fa per aportació acumulativa, no per exclusió o pur silenci.

Els professionals de l'art ocupem una posició de primera línia en el contacte amb l'obra i per les nostres mans en passen moltes i molta informació cada any. Alguns contribuïm amb les diverses exposicions que es realitzen anualment per la geografia de casa nostra no només deixant obres de la nostra col·lecció sinó facilitant el préstec de les dels nostres clients, amb la dedicació que això sempre comporta. No rebem cap subvenció a canvi d'una tasca de suplència. Enllà del prestigi de col·laborar amb les nostres institucions, rebem, amb sort, un exemplar del catàleg de la mostra i l'agraïment imprès.

Caldria, doncs, establir un diàleg des de l'equilibri i el reconeixement de la tasca de cada un dels agents. Només a través del reconeixement i de l'agraïment sincer es podran construir els ponts que ajudin a la cohesió de tots nosaltres al servei d'un sol objectiu: la recuperació, conservació, estudi i difusió del nostre patrimoni. En el fons, tots som professionals de l'art.

elpropileu@larsa-montserrat.com

Benvolguts col·legues de Montserrat, em fa molta il·lusió rebre els dos números que han sortit de la publicació "El Propileu, fòrum d'informació i diàleg". Us auguro llarga i intensa vida! És una manera de fer-se visible i d'arribar més lluny del marc estricte del Museu, una fantàstica invitació a participar. Al primer número anuari del mes de gener es recollia l'exposició "Barcelona 1900" al Museu Van Gogh d'Àmsterdam, que vaig tenir el privilegi de comissariar, i que va ser nominada pel prestigiós diari *Times*, com una de les deu millors mostres del 2008, menció de la qual sou copartípeps. D'altra banda, l'Exposició de Joaquim Chancho va ser un èxit. Amb ell compartim experiències docents a la facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona i després de Tecla Sala, retrobar-lo a Montserrat va ser una grata sorpresa.

Teresa M. Sala Garcia

Facultat de Belles Arts de la UB

Gràcies, Teresa, pel teu missatge. Ja sabíem que amb tu remem en el mateix riu i en la mateixa direcció.

Benvolgut Pare Laplana, Fa dies que vull trobar el moment per felicitar-te pel naixement de la revista *El Propileu*. Tant en el primer número com en el segon m'han sorprès molt gratament l'enfocament així com els temes tractats. En

aquest sentit, em sembla que la revista a més de ser la revista del Museu de Montserrat, esdevé una petita revista de museologia i museografia que aborda de manera planera i rigorosa aspectes essencials per la nostra pràctica professional, que generalment queden amagats. Sempre m'ha semblat que aproximar l'activitat diària dels museus al públic és molt enriquidor, així com un element més de sensibilització vers la tasca de conservació del patrimoni artístic que es porta a terme en les institucions museals del nostre país.

Tanmateix hi ha un aspecte que m'ha sorprès i és la inexistent presència de dones en el consell assessor. Convençuda que aquells que fan la revista són sensibles a aquesta qüestió i, sempre dins els més estrictes paràmetres d'una reflexió personal, sí que voldria manifestar-te el convenciment que la integració de l'òptica femenina dins el consell assessor pot i hauria d'enriquir el resultat final. Val a dir, que la meua reflexió seria similar si hi manqués la mirada i l'opinió masculina, perquè per mi no es tracta tant d'una qüestió de paritat, si no més aviat de la conveniència de reunir i aglutinar les diferents sensibilitats, mirades i opinions plurals que existeixen en la nostra societat. En definitiva les enriquidores i diferents maneres de fer que sempre han de sumar i mai restar.

Per acabar aquesta breu missiva voldria reiterar-te novament el meu agraïment pel treball fet fins ara en la revista *El Propileu*, que ja m'ha proporcionat dues bones estones de lectura.

Rosa M. Creixell i Cabeza

Secretària Acadèmica. Màster Gestió del Patrimoni Cultural.
Universitat de Barcelona

He rebut el segon Propileu. Bravo! Això vol dir que tindrà continuïtat i he vist que fins i tot té més pàgines que el primer. Això que dèieu d'estalviar paper i d'un Propileu en internet, ni parlar-ne. Jo que em passo la vida enganxat a l'ordinador vull que les coses que valen la pena tinguin consistència material. M'agrada molt el paper que feu servir i el disseny, i a més crec que serà una revista d'aquelles que agrada guardar i que amb el temps es consultaran a les hemeroteques, perquè s'hi veu la vida i el creixement d'un museu. No m'explico com feu tantes coses essent tan pocs. Hi ha una cosa que hauries de corregir. Fixa't que al consell de redacció no hi ha ni una sola dona. Josep, actualment això fa lleig i no és presentable!

J. Negre

Tolosa de Llenguadoc

Juli, tens molta raó. Ja m'ho ha advertit abans la Rosa M. Creixell i me n'he sentit avergonyit. Les coses del museu han anat sortint espontàniament i sense massa planificació, i com saps

Montserrat és un monestir i hi ha unes normes de clausura i una tradició que, sense adonar-nos-en massa, ens condiciona. Has fet bé de dir-m'ho, però deixeu-me un temps, perquè ho anirem corregint.

Exposicions a casa

Continuen els cartells de la Guerra Civil

Eva Buch

Conservadora General del MDM

Recordar per no tornar-hi, cartells de la guerra Civil continua captivant, per què no dir-ho, sacsejant el nostre públic. L'important col·lecció de cartells que s'hi presenten, els textos que acompanyen la mostra, l'ambientació... tot plegat fa que l'exposició no deixi indiferent a ningú, ho veiem reflectit al llibre de visitants; el públic català, l'espanyol, l'estranger, tot-hom sent la necessitat de deixar alguna cosa escrita i això només passa quan allò que t'han mostrat t'ha generat algun sentiment, ja sigui de reflexió, de tristesa, de record, de disgust, alligador etc. des de dissenyadors que fan referència a la importància dels grafistes d'aquell temps, per tant que es queden amb la part més artística de la mostra, fins a gent gran i no tan gran que recorda la barbàrie d'aquell període, i doncs es queden amb la part més emotiva. Trobem també gent jove i nens que veuen reflectida en aquesta exposició allò que han vist succeir als seus països de procedència. Malauradament ningú en la seva història no s'ha lliurat d'enfrontaments bèl·lics. "Quantes llàgrimes, quanta ira, quanta passió!!!! Malaguanyats", ens deia una àvia; "Que les vivències dels nostres avis no tornin a succeir" ens deia l'Olga de 13 anys i que ho deixava dedicat al seu besavi Manel, afusellat a la Guerra civil. "What an amazing exhibition. The art of

the posters seems very contemporary as well as their age. It is a thought provoking exhibition. I was glad to have the opportunity to see it. Thank you" eren les paraules d'un visitant anglès; "Los sentimientos se escuchan mediante las imágenes". "Je vous remercie pour cette reconnaissance des valeurs graphiques des affiches" ens ho escrivia un visitant francès. Així fins a omplir tres llibres de visitants; 450 fulls d'opinions escrites en llen-

gües diferents. És el primer cop que ens passa una cosa així. De fet, aquest èxit de públic és el que ha provocat que prorroguem la mostra fins a finals d'octubre. Hi sou a temps, ja veureu que no us deixa indiferents!

La guerra del meu avi

Raül Maigí
Periodista

Raül Maigí és una altra de les persones que estimem en aquesta casa. El vam clissar l'any 2005, perquè no fallava mai, o gairebé mai, a les nostres rodes de premsa com a periodista d'El Punt i perquè les cròniques que ens feia estaven bastant en l'ona del MDM i molt sovint ens superava en agudesia i en claredat. És un periodista de gran talla i dels qual ens podem refiar plenament, perquè a més d'un gran professional és un bon amic. És també un jove pare de família i per més detalls és de Vilanova. (JdCL)

Evocar la Guerra Civil sempre em fa pensar en el meu avi. Ara té 91 anys. I ho recorda com si fos ahir. Com tants altres

de la seva generació, es va veure forçat a participar en un conflicte que no va buscar. Ell, amb els republicans. La meua àvia, amb els falangistes. Amb el temps he deduït que per a ells no hi havia ideologies. En un poblet de la Franja, als anys 30, la gent tenia poca cultura i pencava molt. L'avi va anar on el van cridar, amb els seus quintos. L'àvia encara avui s'emociona en recordar el capellà que es va amagar a casa seva i que van matar aquell mateix dia els inflamats revolucionaris. Enguany han complert 65 anys de matrimoni.

La seva memòria, que és un fragment de la història d'aquest país, no pot quedar com una anècdota de sobretaula. És molt més que això. Els que vam néixer quan moria el dictador hem pogut conèixer una altra narració dels fets, i l'hem estudiada en català. No podem ni imaginar-nos el que significa dormir sobre la neu i el gel pendent del fusell, en les nits glaçades d'hivern a la riba de l'Ebre; no tenim ni idea de com s'afronta la mort violenta d'un amic a la trinxera; ni ens podem fer el càrrec del neguit de ser detingut pels guanyadors de la guerra infame. O encara conviure després amb els que havien cremat l'església del poble.

Aquestes i altres escenes de l'imaginari familiar em venen al cap en la visita al Museu de Montserrat. L'exposició *Recordar per no tornar-hi* no només és apropiada: és absolutament necessària. Els cartells –que s'han exhibit per primer cop i entronquen amb la renovació i creixent activitat expositiva del museu dels darrers anys– representen la veu de la societat civil, les proclames d'un poble que s'organitza, que resisteix, que està disposat a lluitar contra la injustícia colossal que va suposar aquella guerra. Per a tots. Ni vencedors ni vençuts. Per això la mostra té també l'encert de reclamar el necessari perdó comú.

En un moment en què els estudis sociològics diuen que la societat catalana està perplexa i desorientada, cal més que mai anar a beure de les fonts. Saber d'on venim per intentar trobar llum en un present en què impera el consumisme salvatge, en què tenim més tecnologia que mai però ens comuniquem menys; en un temps en què la política és només gestió del poder, que no connecta amb la base ni genera il·lusió. Ara és quan cal més que mai recordar. Però sobretot actuar. Que la comunitat de Montserrat no defalleixi en la seva tasca tenaç per la memòria i la identitat d'aquest poble.

I tu, a qui t'encomanes? Projecte de Jordi Puig.

Jordi Falgàs

Director de la Fundació Rafael Masó

Assessor del Museu de Montserrat

Sense voler-ho, durant els últims anys Jordi Puig ha creat unes sèries de retrats que enllacen amb la tradició d'un gènere essencial dins la història de l'art occidental. Les seves obres ens porten a la memòria les dels grans mestres del retrat fotogràfic: Nadar, Disdéri, Sander, Lange, Frank, Avedon i Friedlander, entre d'altres, però també les dels millors pintors de retrats del Renaixement i el Barroc, des de Botticelli i Bronzino fins a Van Dyck i, sobretot, Frans Hals. L'expressió del rostre, el llenguatge corporal, la indumentària i els objectes que acompanyen el personatge retratat, banyats amb la llum de l'artista, són els components d'una antiga i complicada fórmula que Puig domina a la perfecció. Tanmateix, ell se sent molt més proper a una altra tradició, la del fotògraf anònim que va treure la càmera de l'estudi i, de poble en poble, repartia màgia en forma de

retrats més enllà de fronteres i oceans. No només això, sinó que l'ha redescoberta per a nosaltres, aquí i avui.

Quelcom màgic és el que va portar Puig a Olot el passat 31 de maig quan, gràcies a l'acollida del festival Panorama, es va plantar davant l'església de Sant Esteve per fotografiar els qui van respondre a la seva crida. Aquesta deia, simplement, "convoco a tothom a participar amb la seva imatge preferida. Pots portar el sant, la figura, l'objecte que t'acompanya, et dona suport o et protegeix, i et faré un retrat". Què va empenyer cadascuna de les 116 persones a presentar-s'hi i, a més, fer-ho amb el seu objecte més preuat? A la selecció que exposem s'observa com, amb una senzillesa gairebé minimalista, Puig crea unes imatges plenes de simbolisme i suggestió; i en aquesta sèrie, la imatge dins de la imatge ens proporciona al·legories encara més riques. Com en les obres d'aquells grans mestres, rere la intenció de representar la individualitat d'una persona concreta, d'expressar una identitat única, com va reconèixer Panofsky, cada retrat també "busca revelar tot allò que el retratat té en comú amb la resta de la humanitat". Creients o no, tots tenim el nostre sant o la nostra patrona.

L'exposició de Jordi Puig no ha deixat indiferent a la gent, ni el vídeo que l'acompanya on el fotògraf explica el happening d'Olot i els individus que van ser fotografiats expliquen les seves motivacions. Alguns visitants han deixat escrites les seves impressions que són d'aquesta mena:

“Gràcies per aquesta exposició; els retrats són fantàstics. Endavant amb els teus projectes, segur que n'aprendrem moltes coses”, Antoni de Terrassa, 04.08.08; “Felicitats per l'originalitat, senzillesa i sobretot per donar “veu” al poble amb aquest treball”, Mercè, 14.08.08; “Agradablement sorprès per haver trobar en aquesta exposició tants olotins”, 16.08.08; “Ho trobo curiós, la gent és molt estranya i les persones sorprenents”, Clara Abril, 23.08.08; “Una exposició més coenta que un all”. Joan Cortés; “Super!” Gleb, Rússia 10.09.2008.

Per a aquesta exposició de Jordi Puig vam editar uns fulls de sala en castellà i anglès, però es veu que no n'hi ha hagut prou. La gent desitja que l'audiovisual tingui subtítols:

“It was so lovely if only the subtitles were included, we could have understood it so much more. A picture is worth a thousand words. But is it in these times? I thank you”, Maura from Ireland. “Subtitles would have been really nice, then I felt I could have understood their views or trust far indeed... It was a really lovely programme”. Christie from Gisburn, 19th. August-2008.

En prenem nota i internacionalitzarem més la nostra política lingüística.

Les nostres exposicions surten fora

Els infants del MDM a la Fontana d'Or de Girona.

Ricard Planas
Director de Bonart

En el seu temps ens van aconsellar de no tenir periodistes en el Consell d'Assessors del Museu de Montserrat, ja que un professional de la informació davant d'una notícia llaminera difícilment se sap contenir i pot esdevenir un perill més que no una ajuda. Tanmateix el cas de Ricard Planas és especial. Quan ens vam conèixer vam establir immediatament i de manera natural una sintonia extraordinària. És intel·ligent, sap d'art sobretot contemporani, és viu com una mostela i a més és irresistiblement simpàtic. Per això i pels motius personals que crea una amistat corresposta satisfactòriament per les dues bandes, Ricard Planas està al cas de la vida i de tot el que tenim entre mans al MDM. La crítica que ens fan des de la seva revista Bonart, de la qual és director –no us imagineu un home gran, perquè en realitat és molt jove i juganer– ordinàriament és bona, però de tant en tant ens la clava. No ens sap greu, ans al contrari; massa sucre embafa i crec que l'amistat de veritat és d'aquesta mena: dir-se les coses bones i no tan bones estimant-se, com fa Bonart amb el MDM i com faig jo habitualment amb el meu dilecte Ricard Planas. (JdCL)

“L'important és l'ésser humà, si aquest mor, desapareixen per sempre les torxes de l'ànima”. Deia això un poeta visual com Pablo Neruda. Un ésser humà que té en la figura del nen o nin el màxim exponent de la torxa de l'ànima. Una sentència que ens condueix vers una qüestió més profunda: la responsabilitat social de l'Art. Una responsabilitat que és quelcom fonamental per la vida intrínseca d'aquesta expressió de la vida, del coneixement i de la comunicació com és l'Art. Responsabilitat que vol dir compromís per socialitzar el coneixement que esdevé una garantia per arribar al benestar comú,

és a dir garantir les necessitats bàsiques i les conceptuals com la llibertat, la intimitat i tantes altres. Un artista contemporani català, Enric Ansesa, apuntava: “És evident que si estem d'acord a socialitzar, rebutgem la violència, respectem la diferència i el pensament”, un fet que és essencial i, sovint, els artistes ho perceben amb més claredat que ningú; fins i tot sense que ells en tinguin consciència.

L'exposició que vaig visionar a la sales romàniques de la Fontana d'Or –centre cultural de caixa de Girona– proporciona una visió calidoscòpica, a través dels homenots de les arts plàstiques i visuals dels seus del segle XIX i fins arribar al XX dins les col·leccions del Museu de Montserrat. Una mostra sota la direcció de Josep Corredor-Matheos i del sempre inquiet, perfeccionista i hiperactiu pare Josep de C. Laplana. Una mostra on s'esdevenien les imatges de nens que són l'alter ego dels éssers humans, que poden ser cruels i magnífics ensems. Nens traçats amb carbonet, com els de Francesc Gimeno, que ens condueixen la mirada fins a les coves, no plàtoniques, sinó de l'explotació infantil. Nens esculpits amb

colors vermells esclatants, que no només ens endinsen dins l'imaginari d'una pintura genialment articulada com la d'Isidre Nonell, sinó que rememoren també una galta fortament apallissada per un adult molest amb la vitalitat infantil, molest amb la vida que simbolitza aquell ésser en construcció. Nens dibuixats amb un hieratisme proper a la civilització egípcia, com les escultures de Joan Rebull, però també hie-

ràtics per la tristesa de la solitud, de la manca d'afecte, de l'hedonisme d'una societat ferotgement concentrada en el seu melic. Nens que brollen de paisatges ignots, més o menys “realistes”, realistes de realisme social i que ens fan capir sobre un món ple de *lazarillos* que han de sobreviure enmig de l'opulència; nens que no només estan a l'Àfrica, potser també al costat de casa. Tot un univers de responsabilitat social que l'Art, quan aquest ho és en majúscules, du intrínsec. L'Art com un brot indeleble de comunicació total humana, massa humana que fa d'espill on costa d'emmirallar-se.

Préstecs, ambaixades i ambaixadors

Poques són les obres del nostre Museu, que aquest darrer trimestre han sortit en préstec. I no les hem pas denegat sense motiu o perquè hem canviat de filosofia, sinó perquè els compromisos que havíem adquirit prèviament ens ho han impedit, ja sigui per coincidència de dates o per la bona conservació de les obres. Actualment només tenim en préstec les postals modernistes de Mucha, que han passat de Madrid a Barcelona, i l'oli de Pere Daura “*Altafulla*”, que forma part de l'exposició que ha organitzat la Fundació Caixa de Tarragona, titulada *Paisatges del Sud*.

La important exposició que estem a punt d'inaugurar a Madrid amb les nostres obres mestres ha fet que no puguem respondre positivament a la major part de peticions que ens han arribat. Naturalment tothom demana el bo i millor i allò que és més conegut del nostre Museu, però aquestes obres estaven ja compromeses. Ho hem sentit molt, sobretot en el cas

dels nostres amics de Mapfre que ens demanaven l'obra del Degas, "Unhappy Nelly" o bé de La Coruña que ens sol·licitava "Construcció del Temple" de Nicolás Francès. El mateix ens ha passat amb la petició de la *Réunion des Musées Nationaux* que volia incloure en una de les seves mostres el "Vell pescador" de Picasso. La Conselleria de Cultura de la Junta d'Andalusia ens ha demanat "l'Acadèmia Neocubista" de Salvador Dalí i el Museu Nacional d'Art Estranger de Bulgària sol·licitava el préstec de "l'Escolanet" de Picasso. Els nostres ambaixadors, aquest cop, tot i l'oportunitat de formar part d'exposicions importants i de visitar ambaixades destacables, s'han quedat a casa en espera de representar-nos a Madrid. (Eva Buch)

Projectes que ja caminen

Els projectes que ja caminaven i dels quals vam donar raó i explicacions al Propileu/2 han fet gairebé tot el seu trajecte i els tenim ja a la porta de casa.

Obras Maestras del Museo de Montserrat en BBVA. De Caravaggio a Picasso.

Finalment el títol de l'exposició ha quedat d'aquesta manera i tenim ja data d'inauguració i de clausura (sense prolongació possible): 8 d'octubre i 7 de desembre.

Lloc: El Palau del Marquès de Salamanca.
Paseo Recoletos, 10. Madrid.

Comissari: Josep de C. Laplana; Director del Comitè Científic: Francesc Fontbona; Secretaria: Mercedes Palau-Ribes O'Callaghan. Direcció Executiva: Rocio Luca de Tena Bethencourt, Eva Buch, Didier Gasc.

Redactors del catàleg: Santiago Alcolea Blanch, Raymond Bachelet, Liliana Barroero, Bonaventura Bassegoda, Josep Bracons Clapés, Josep M. Cadenà, Jordi A. Carbonell, J. Corredor-Matheos, Victoria Durá,

Gérard Durozoi, Glòria Escala, Francesca Español Bertran, Jordi Falgàs, Francesc Fontbona, Pilar García-Sedas, Joaquim Garriga, Daniel Giralt-Miracle, Carlos González López, M. Teresa Guasch Canals, Ariane James-Sarazin, Richard Kendall, Elai-

ne Kilmurray, Josep de C. Laplana, Montse Martí Ayxelà, Francesc Miralles, Francesc Miralpeix, Alex Mitrani, Vinyet Panyella, Alfonso E. Pérez Sánchez, Carlos Reyero, Oihana Robador Ausejo, Juan San Nicolás, Elvira Sánchez Gimeno, Jaume Socías Palau, Josep Maria Soler, Judit Subirachs-Burgaya, Eduard Vallés, Jaume Vidal Oliveras, M. Rosa Vives, Joaquín Yarza Luaces.

En aquests moments el catàleg està acabat, corregit i a punt entrar en màquines. Creiem que el treball és bo i en la majoria de cassos molt bo. N'hem quedat contents de veritat. Esperem que molts lectors del Propileu s'animin a fer un passeig per Castellana avall i entrin a veure la nostra exposició, la més gran i important que hem fet mai fora de casa.

Joan Hernández Pijuan: la distància del dibuix.

D'aquesta exposició que tenim en cartera us vam informar al Propileu/2 i tot allò que us vam dir continua en ferm. La Comissària de l'exposició serà Elvira Maluquer, viuda del pintor, ajudada per Valentí Roma. En principi pensem inaugurar

el 3 de novembre i preveiem donar a aquesta inauguració la categoria de sessió d'homenatge a l'artista, traspassat el 28 de desembre del 2005, que a Catalunya encara no ha tingut cap acte de reconeixement en l'àmbit dels museus. Aquest homenatge és congruent, ja que Hernández Pijuan pertanyia a la constel·lació d'artistes que trobaven recolzament i empena en la nostra revista

Serra d'Or durant els anys en què l'art d'avantguarda es consolidava com a autèntica alternativa a les reminiscències postimpressionistes i postnoucentistes. En aquest projecte anem braç amb braç amb Miquel Molins, de la Fundació del Banc Sabadell i el seu equip.

Vasos sagrats. Madola.

Maria Àngels Domingo Laplana és una ceramista que ha fet molt camí a casa nostra i a l'estranger. Abans de tot cal aclarir que no té cap parentiu amb el P. Laplana i que aquest la va conèixer l'any passat per mitjà de Joaquim Capdevila, del Consell d'Assessors del MDM, que la va proposar com a candidata a omplir el nostre Espai d'Art Pere Pruna. Fets les indagacions i passats els múltiples sedassos, l'exposició de Madola que en un principi havíem projectat per al 2009, la farem aquesta tardor. En preveiem la inauguració el 15 de novembre i farà la presentació Àlex Mitrani. També hi ha previst de fer un petit catàleg.

Ja sabem que aquest títol "Vasos sagrats" és ambigu, però ha estat escollit expressament perquè denota la forma de cavitat, tradicional a la ceràmica, i pel caràcter no utilitari sinó purament gratuït que Ma-

dola imprimeix a les seves peces. Madola treballa a l'embat d'una recerca que va més enllà de la pura decoració; les obres que han triat Madola i Alex Mitrani tenen quelcom de ritual tel·lúric, de sacralitat natural segregada per aquell *homo naturaliter religiosus* dels antics. Crec que més o menys la tonalitat de l'exposició serà aquesta.

Artistes contemporanis a l'Abadia de Montserrat. Obra Gràfica.

Aquesta exposició encara està una mica verda, però l'estem treballant. La pàgina web de la Biblioteca de Montserrat mostra una excel·lent col·lecció de treballs gràfics modernistes, noucentistes i contemporanis. El Bibliotecari P. Damià Roure ha aconseguit incrementar aquesta col·lecció i el nostre col·laborador Josep Casamartina en va fer l'estudi i la presentació. L'exposició que projectem partirà d'aquest treball previ, però prescindirem de les èpoques històriques del Mo-

dernisme i Noucentisme i ens cenyirem només a les obres d'autors contemporanis o d'avantguarda. Pot sortir una exposició gran, de més d'un centenar d'obres, que omplirà la Sala Daura durant el primer trimestre del 2009. El llistat impressiona i segurament al proper Propileu/4 ja us en podrem proporcionar més informació, si el projecte no descarrila o s'atura per manca de combustible.

Visites i visitants

Impacte de la nova senyalització.

Montse Mur

Directora de l'Àrea d'atenció al visitant

Al Museu de Montserrat no ens satisfieia que dels dos milions i mig de visitants que rep anualment el Santuari, només uns cent mil entressin a descobrir-nos. No podíem deixar de preguntar-nos què era el que fallava, com podia ser que l'important fons pictòric, arqueològic i escultòric que presenta el nostre Museu, no fos suficient reclam per a incentivar la visita d'un públic que ja era a Montserrat.

Les enquestes que es fan des de l'oficina d'informació, ens van començar a donar pistes. Gran part dels visitants que arriben a Montserrat tenen una idea molt estereotipada d'allò que hom pot fer: anar a la Basílica, passejar pel Santuari, comprar a les botigues... Entrar al Museu, si es planteja, s'acostuma a deixar per a un altre dia. El més alarmant, però, va ser comprovar l'existència d'un altre ampli grup, que deia que no havien visitat el Museu perquè desconeixien que n'hi hagués cap. Havien estat passejant per Montserrat i ni tan sols s'havien adonat de la seva existència. Ja teníem part de la resposta: **érem "invisibles"!**

Un cop feta la reflexió era evident constatar que el visitant no ho tenia fàcil per trobar el Museu. Montserrat presenta importants condicionants a nivell orogràfic, que evidentment han marcat el seu urbanisme. El Museu ocupa un espai soterrani, no té un edifici que ajudi a identificar la seva presència, que ompli un espai físic en el paisatge montserratí, que el faci visible. Actualment l'entrada del Museu, tot i reubicada des de 2004 es troba en la pujada de la Basílica. No cal dir que quan el visitant arriba, anar a la Basílica és el principal objectiu, i que quan surt, aclaparat per un munt de sensacions (l'interior de la Basílica, la visita a la Mare de Déu, escoltar el cant de l'Escolania...), es troba amb un entorn natural corprenedor. Enmig de tots aquests estímuls, qui es fixa en l'entrada del Museu de Montserrat? Havíem de fer-nos visibles; traçar un camí subtil però evident d'elements que ajudessin el visitant a trobar-nos i motivessin la seva entrada.

El Museu havia de sortir al carrer. El P. Laplana va buscar el fil argumental del discurs i va seleccionar les imatges. "Croquis" va executar el projecte, amb una gran sintonia amb l'equip del Museu i amb un treball acurat i professional. La Fundació Abadia 2025 i l'empresa Fluidra ajudaven en allò que és imprescindible per poder dur a terme qualsevol idea: el finançament.

El 25 d'abril d'aquest any, vàrem inaugurar la primera fase del que ha de ser la senyalització externa del Museu. Uns plafons metàl·lics ens ajuden a descobrir que el Museu de Montserrat té un excepcional Caravaggio, uns Cases magistrals, que compta amb obres cabdals de pintors com Dalí, amb peces de l'antic Egipte i d'altres cultures. En definitiva, que té un fons sorprenent i inesgotable del que val la pena gaudir.

Tot i que ja fa uns mesos que tenim el Museu senyalitzat, encara és aviat per poder valorar amb certa perspectiva si el nostre objectiu ha estat aconseguit. Val a dir també que manquen elements importants d'aquest projecte de senyalització, que cal abordar en una segona fase.

També som conscients que, ara que ens hem fet una mica més visibles a casa nostra, hem de treballar en un altre front: difondre els continguts del Museu de Montserrat, donar a conèixer les seves exposicions temporals a Montserrat i fora de Montserrat, treballar conjuntament amb el departament de premsa del monestir, per tal d'estar encara més presents en els mitjans de comunicació, donant-nos a conèixer i reclamant per al Museu de Montserrat que la notorietat que ja té a nivell institucional (el Museu de Montserrat va ser declarat Museu d'Interès Nacional l'any 2005) per part de professionals, d'especialistes i crítics d'art, arribi també al gran públic.

El llibre de registre

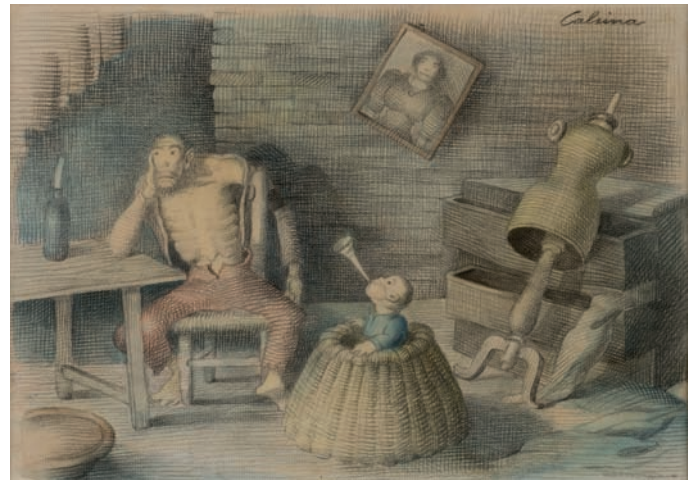
Aquesta darrera temporada no hem tingut temps material d'escorcollar carpetes de dibuixos en espera de catalogació. Però el Llibre de Registre ha crescut a causa de les noves donacions. Normalment quan fem les cartes d'agraïment als donants, ja els informem de l'entrada oficial de les obres al patrimoni de Montserrat.

Nùria Picas i Codina (Barcelona 1927), a més de ser la viuda de l'inoblidable Jordi Sarsanedas que va ser cap de redacció de Serra d'Or durant tants anys, és una pintora que va jugar un paper molt interessant en la introducció de les avantguardes a la pintura catalana dels anys quaranta, una figura amb irradiació pròpia que caldrà que tinguin en compte tots els "historiadors" del Contemporani.

Nùria Picas, bona amiga nostra, ens ha fet donació d'un bon estoc d'obra seva i de dos excel·lents dibuixos del seu mestre Ramon Calsina.

Retrat de Maria C. 1947, oli sobre tela, 60 x 54 cm., signat i datat. NR. 201.713. *El meu pare*, 1948, oli sobre tela, 34,4 x 26,7 cm., signat i datat. NR. 201.714. *La meva mare*, 1948, oli sobre tela, 38 x 28 cm., signat i datat. NR. 201.715. *Autoretrat*, 1949, oli sobre tela, 41,3 x 33,5 cm., signat i datat. NR. 201.716. *Cara*, Glasgow 1949, oli sobre paper, 22 x 19,5 cm., signat i datat. NR. 201.717. *Cara*, Glasgow 1949, oli sobre paper, 18 x 17 cm., signat i datat. NR. 201.718. *Figura femenina*, 1949, oli sobre tela, 73 x 60 cm., signat i datat. NR. 201.719. *Evocació de Berta B.*, 1976, oli sobre paper, 50 x 75 cm., signat i datat. NR. 201.720. *Retrat de G. P.*, 1980, oli sobre paper, 73 x 48 cm., signat i datat. NR. 201.721.

• **Ramon Calsina** (Barcelona 1901-1992), *L'avariciós*, llapis i ceres sobre paper, 58 x 43 cm., signat. NR. 201.722.

• **Ramon Calsina** (Barcelona 1901-1992), *Interior amb un home pobre i un nen en un caminador*, llapis i cera sobre paper, 28 x 38 cm., signat. NR. 201.723.

És també molt interessant la donació del Sr. José Antonio Corbera Gubern, executada per via testamentària pels seus fills el propassat juliol. Es tracta d'una obra del segle XVII, signada per **Austí Remon**, oli sobre tela 152 x 117 cm., que representa la Mare de Déu de Montserrat entre monjos i escolans, d'acord amb la iconografia típica, però amb detalls molt interessants referents al paisatge, costums i construccions de Montserrat. Coneixíem aquesta pintura perquè Joan Ramon Triadó la va reproduir a *Història de l'Art Català*, Barcelona, Ed 62, 1984, vol. V, p. 38. NR. 201.726.

• **Anònim**, segle XVIII, *Sant Isidor de Sevilla*, oli sobre tela, 139 x 99 cm, donació Francesc Fontbona de Vallescar. NR. 201.727.

• **Antoni Vila Arrufat** (Sabadell 1894-1989), *L'accident*, 1935, oli sobre tela, 120 x 350 cm., donació Joan Corominas, Sabadell Asseguradora. NR. 201.728.

• **Antoni Vila Arrufat** (Sabadell 1894-1989), *Obrer accidentat*, 1935, carbó sobre paper, 100 x 121 cm., donació Joan Corominas, Sabadell Asseguradora. NR. 201.729.

El Dr. Octavi Fullat, bon amic d'aquesta casa i personalitat destacada en el món de la pedagogia, ha donat al MDM aquestes escultures fetes per **Josep S. Jassans** (Alforja 1932-2006):

Retrat del Dr. Lluís Fullat Aragonès, 1970, fusta, 31 x 18 x 23 cm., signat. NR. 100.607. *Retrat del Dr. Octavi Fullat i Genís*, 1975, bronze amb policromia, 36 x 25 x 22,5 cm, signat. NR. 100.608. *Maira* (relleu, nu femení), 1980, talla directa en fusta policromada, 36 x 65 cm. signat. NR. 100.609.

Una família que ha volgut restar en l'anonimat ha fet donació d'un retrat, obra de **J. Franch**, fet a Barcelona l'any 1850. L'interès d'aquest quadre rau en la persona retratada que resulta ser Joan-Antoni Ar-

dizzi. Artur Masriera en el seu llibre *Los buenos barceloneses* (Barcelona, Políglota, 1924, pp. 137-141), ens fa un esbós biogràfic d'aquest personatge: va néixer a Garzona, al regne de Sardenya el 1768 i va morir a Barcelona el 1854. En establir-se el 1788 a la nostra ciutat va espanyolitzar el seu nom en Ardiz. Va ser l'amo i fundador de la popularíssima fonda Cal Beco del Racó, al carrer Capellans, i fou el besavi del col·leccionista de pintura catalana i benefactor de Montserrat, el Sr. Josep Sala Ardiz. El Sr. Sala sempre havia anat al darrere del retrat d'aquest avantpassat seu i mai no el va poder aconseguir. Ara ha estat el retrat del besavi Ardizzi qui ha vingut a trobar l'estimada col·lecció del Sr. Sala. Es tracta d'una pintura a l'oli, 93 x 79 cm., signada i datada, que hem registrat amb el número 201.731.

Volem destacar encara el bonic "retaule" d'una *Mare de Déu amb àngels*, 1960, obra de **Josep Obiols** (1894-1967), tremp sobre taula, 126 x 161,5 cm. signat i datat. NR. 201.730.

Aquesta imatge va presidir durant quaranta-vuit anys l'oratori particular de la família Palau-Ribes O'Callaghan. En morir la mare i desparar el pis, els germans van optar per portar aquest retaule a Montserrat. Serà col·locat a l'interior del monestir, però en un lloc accessible al públic.

Ἰδοὺ – Ecce – Guaita quina peça!

“Regina Sacratissimi Rosarii” de Josep Llimona

Judit Subirachs-Burgaya

Del Consell Assessor del Museu de Montserrat

Fitxa tècnica i descripció

Autor	Josep Llimona
Títol	Regina Sacratissimi Rosarii
Matèria	Marbre blanc
Mides	143 x 53 x 40 cm
Signat	J. Llimona
Data	1892
Procedència	Família Carreras Martí i la seva descendent Margarida Mur Carreras.
Núm. Reg.	100.582

Gràcies a la generosa donació de la senyora Margarida Mur Carreras, el juny del 2006 el Museu de Montserrat va incorporar a la seva col·lecció aquesta magnífica escultura de marbre que representa la Mare de Déu del Roser i que durant més de cent anys havia estat propietat de la família Carreras Martí.

La imatge, signada i datada, porta el títol de *Regina Sacratissimi Rosarii* i va ser esculpida el 1892 per Josep Llimona i Bruguera (1864-1934), artista que va contribuir decisivament a consolidar el Modernisme escultòric, un dels períodes més brillants de l'escultura catalana que abasta l'última dècada del segle XIX i la primera del XX.

Indiscutiblement es tracta d'una de les obres de temàtica religiosa més reeixides de Llimona, que amb aquesta imatge ens donà una excel·lent mostra de com la seva escultura va resoldre l'expressió dels sentiments religiosos sense perdre els valors estètics. És, doncs, una obra clau per entendre el seu llenguatge artístic, de gran plasticitat formal i que aconsegueix sublimar imatges reals per convertir-les en imatges ideals.

Abans d'evolucionar cap al simbolisme característic del Modernisme, la plena identificació de Josep Llimona amb les conviccions religioses del Cercle Artístic de Sant Lluc va impregnar la seva producció escultòrica d'un idealisme reflex del seu profund misticisme. Tanmateix, cal assenyalar que Josep Llimona mai no va practicar un art apologetic com el del seu germà, el pintor Joan Llimona.

Des del punt de vista formal, Llimona va atorgar a les imatges religioses una qualitat molt superior a la de la major part d'obres que es feien en aquella època, durant la qual gran

part de la demanda d'imatges per al culte era atesa per tallers de producció en sèrie (els famosos tallers de sants d'Olot). Les seves marededéus es reconeixen de lluny i, gairebé sempre, tenen com a tret característic un punt de sensualitat.

Tècnicament insuperable, l'escultura que ara ens ocupa sorprèn pel domini de la composició, amb diversos punts de vista, que s'allunya de les

convencionals representacions frontals que caracteritzen aquelles obres concebudes per a ser ubicades en oratoris o capelles. Les proporcions i els volums estan acuradament resolts d'acord amb un cànon àgil i esvelt.

Es tracta d'una figura de cos sencer i de peu dret que vesteix una túnica fins els peus i llueix una garlanda de roses que la corona i li penja al voltant de l'espatlla. Du un rosari i amb el braç esquerre sosté l'infant Jesús que té el tors descobert i està en actitud de col·locar les roses al cap de la seva mare. Tant el rostre de la verge com el del nen tenen uns trets molt característics de l'estil de Llimona i juntament amb l'encertada anatomia, la sobrietat dels gests i el dinamisme reposat dels plecs de la túnica de la verge són els fragments més llimonians de tot el conjunt. Els plecs de la indumentària demostren ésser l'obra d'un artista amb un excel·lent domini de la tècnica perquè són disposats perfectament per donar-nos una referència de la sòlida estructura del cos que cobreixen.

L'any 1892 aquesta imatge de la Mare de Déu del Roser, que Llimona va esculpir per ser col·locada a l'escala d'una casa particular de Barcelona, va ser exposada a la Sala Parés de la mateixa ciutat i la premsa de l'època se'n feu ampli ressò. Entre altres publicacions periòdiques, sortiren elogiosos comentaris d'aquesta escultura de Llimona a *La Renaixença*, *La Veu de Catalunya*, *Diario de Barcelona* i *La Ilustración Artística*, que va reproduir-la a tota plana.

En general, la imatge presenta un bon estat de conservació, malgrat que es nota que té el nas trencat i restaurat, un cop a la cella i el rosari incomplet. Amb molt bon criteri no s'han

restaurat aquestes marques del seu passat que són els efectes d'una agressió que, com tantes altres obres, va patir durant la guerra civil.

Hostes de llarga durada

Carlos Enrich, bon amic d'un amic nostre, en saber que el Museu de Montserrat en alguns casos esdevenia una mena de dispensa, ens ha portat una peça que enllaça bé amb la col·lecció i reforça magníficament el nostre art noucentista, del qual tenim molt bona escultura, bastant bona pintura, però ens trobàvem mancats de les altres arts decoratives. Per això el tapís de Tomàs Aymat que ens ofereix per uns quants anys Carles Enrich, farà un paper extraordinari al MDM. (JdCL)

La Primavera de Tomàs Aymat

Josep Casamartina i Parassols

Historiador de l'art i escriptor, membre del Consell Assessor del Museu de Montserrat

Els objectes ens sobreviuen malgrat ser inerts i morts. Potser per això tenen la vida més llarga, perquè no la desgasten amb nervis, passions i presses. Solen ser, en tot cas, els agents externs els qui els malmeten, no pas la minsa evolució vital d'ells mateixos. Però, en canvi, en la seva passivitat hieràtica desprenen històries que captiven o, almenys, entretenen de bon grat.

L'any 1923, en un moment en què a Catalunya el classicisme es començava a barrejar amb l'art decò, el mestre tapisser Tomàs Aymat, un dels noucentistes catalans emblemàtics i deixeble de l'imprescindible Francesc d'Assís Galí, va teixir –o, més ben dit, va fer teixir als artesans operaris del seu taller– *La Primavera*. Es tracta d'un tapís d'alt lliç, teixit a mà amb llana, signat, que fa 183 x 193 cm. Una noia sunyeriana –i qui sap si potser una mica togoriana i tot–, mig casta, mig provocadora, amb túnica transparent i mirada un xic estràvica, es desplega d'un tul/aurèola de suaus ones del Mediterrani mentre dues gaseles li surten esperitades dels peus amb un estol de puputs i caderneres que expandeixen l'halo de l'eclosió.

Junt amb la *Diana caçadora*, presentada al Saló de té del decorador Santiago Marco de l'Exposició Internacional del Moble celebrada a Barcelona també l'any 1923, *La Primavera* marca el punt més àlgid de la trajectòria creativa d'Aymat, eclipsada sovint per verdures ben pagades i heràldiques feixugues d'encàrrecs oficials. El tapís, junt amb altres d'Aymat, va participar a la cèlebre *Exposition Internationale d'Arts Dé-*

coratives et Industrielles Modernes de París de l'any 1925 que, precisament, va ser l'origen del nom: art déco. Durant anys, l'emblema de la casa van ser aquesta noia i els seus animals salvatges que il·luminaven les planes de publicitat de l'anyuari del FAD i *La Gasete de les Arts*.

Quan l'any 1927, el sabadellenc Josep Vives es va casar amb la germana del pintor Antoni Vila Arrufat, *La Primavera* va passar a decorar el seu saló, si més no pel moment de la foto. Segurament era un préstec, atès que el nuvi s'estrenava com a interiorista, una professió relativament nova i sense normalitzar. Vives, en plena efervescència del déco, va inundar les cases dels fabricants sabadellencs amb cadires de tub estil Bauhaus, imitats per la Vda. Ribas, tapes de radiador cubistes i velluts de ziga-zaga procedents de can Llimona recent comprada per La España Industrial. Fins i tot, es va atrevir a dur una representació del cèlebre Saló dels Artistes Reunits de l'Exposició Internacional de Barcelona de l'any 1929, del qual també Aymat en formava part. Almenys fins l'esclat de la Guerra Civil espanyola, l'il·lustre tapisser va fer catifes per Vives d'una modernitat radiant.

A cal Vives, les coses anaven amunt i avall, de la casa a la botiga i d'aquesta als clients particulars i, més d'un cop, retornaven al seu showroom/galeria. Un dels millors clients de Pepe Vives va ser Francesc Enrich, tractant de matèries, una ocupació que a Sabadell s'anomenava de forma col·loquial: *drapaire*. Poc a poc, Enrich –en col·laboració amb els seus germans– s'aniria convertint en un industrial de volada, amb negocis molt diversos arreu del món en el cap tèxtil, del plàstic, les arts gràfiques i el paper. Vives, sempre seria el seu assessor artístic i l'ajudaria a recopilar una bona col·lecció d'art,

a més de ser, naturalment, l'imprescindible decorador de capçalera. No se sap si el tapís en qüestió va retornar en algun moment al taller d'Aymat, però deu anys després de la mort del tapisser, l'any 1954, quan l'empresa estava a punt de ser absorbida per la casa terrassenca Samaranch, Francesc Enrich –ben assessorat per Vives– comprava oficialment per 18.000 pessetes *La Primavera* a Adolf A. Aymat, llavors gerent de l'empresa, tal com consta a la factura que ha conservat Carlos Enrich, el seu fill. El tapís blau cel, grisós i rosa va presidir durant dècades, sense descolorir-se massa, l'ull d'escala de la flamant casa que es va fer a Sabadell Francesc Enrich el 1952, amb plànols de l'arquitecte Gabriel Bracons, i que Vives va decorar amb aires cosmopolites de toc hol·lywoodià.

Mentrestant, la imatge de *La Primavera* en *technicolor* ja tenia vida pròpia i Alexandre Cirici la passava en diapositiva als seus alumnes de la universitat per explicar el noucentisme. És així com el jove Josep de C. Laplana la va conèixer i li va picar l'ullet. Més tard, la rosseta d'ulls blaus il·lustrava el mes de juliol del calendari de *Serra d'Or* de l'any 1982, dedicat al noucentisme a cura del mateix Cirici.

Finalment, com tants edificis de la malaurada Manchester catalana, l'espectacular Casa Enrich ha anat a terra i el tapís ha perdut la ubicació. Ara romandrà a Montserrat per cinc anys. Esperem que s'hi quedi per sempre.

Υγίαίνε – Valeté – A reveure!

Haureu notat que aquest Propileu/3 té quatre pàgines menys que El Propileu/2. No és per manca de material ni d'articles dels nostres amics i col·laboradors. Ens n'han quedat almenys tres que no hem pogut incloure per manca d'espai, però la tirania econòmica és inexorable i no té entranyes. Ara, de cara a l'any vinent hem de tornar a negociar i el fet d'haver acudit a la cita puntualment i amb decència i satisfacció general ens col·loca en una actitud de força. Esperem trobar els recursos necessaris per continuar el contacte amb vosaltres i també perquè vosaltres pugueu trobar El Propileu a la vostra bústia tres cops a l'any, sense molèsties de subscripció prèvia: un luxe per vosaltres, un goig per nosaltres, un honor per als qui ens ajuden i sobretot un bé per a la cultura del petit, inquiet, engrescador i sovint decebedor, però sempre estimat país nostre. Us escric aquestes ratlles l'onze de setembre. Oi que s'hi nota?

Josep de C. Laplana
 Director del Museu de Montserrat

VITALICIO SEGUROS

LA MILLOR COBERTURA PER EXPOSICIONS D'OBRES D'ART

www.vitalicio.es

Per garantir a tot risc el patrimoni artístic, tant en l'exposició com en les operacions de **transport**, **manipulació** i **embalatge**, confïi en Vitalicio Seguros, 125 anys d'experiència i amb el suport internacional de Grupo Generali, una de les asseguradores més grans del món.

Vitalicio Seguros, asseguradora del transport de les obres d'art del Museu de Montserrat.

Naixement de la Mare de Déu
Retaule (128 x 95 cm)
Pedro de Berruguete (c. 1450-1504)

FUNDACIÓ ABADIA DE MONTSERRAT. 2025

Edició	Museu de Montserrat
Director	Josep de C. Laplana
Redacció	Josep de C. Laplana Eva Buch Sandra Rosas
Consell de redacció	J. Corredor-Matheos Francesc Fontbona de Vallescar Eliseu Trenc Ballester Joan Rosàs Reverter Josep Casamartina Alex Mitrani Jordi Falgàs Josep Maria Garcia Fuentes Lluís G. Turell
Secretaria	Sandra Rosas

Disseny gràfic	victoroliva@grafisme.com
Fotografies	Dani Rovira
Correcció de textos	Just M. Llorens
Administració	Museu de Montserrat 08199 Abadia de Montserrat Tel. 00 34 938 777 745 Fax 00 34 938 777 736 elpropileu@larsa-montserrat.com
© Joaquin Torres García, Albert Ràfols Casamada, Daniel Argimon, VEGAP, Barcelona, 2008	
Els articles signats expressen solament l'opinió dels seus autors.	
Impressió	ELECÉ, S.A. (Terrassa)
Dipòsit legal	B-10.021-2008